

مشارکت در یادگیری

ارزیابی مهارت‌های کار تیمی در یادگیری مشارکتی

ترجمه و تنظیم: بهارک طالب‌لو

دکترای مدیریت آموزشی

شرایطی را فراهم می‌کنند که خود فرصتی برای یادگیری حل مسائل گروهی است. این راهبرد نشان می‌دهد تغییرات اساسی در دیدگاه معلمان منبع اصلی یادگیری است. این تغییر سطح انتظارات بالاتری را دربر می‌گیرد که در آن دانش‌آموزان باید برای هم‌تیمی‌های خود منبع دانش باشند.

درخصوص آماده کردن افراد برای محیط کار مدرسه، به جای تمرکز بر روش‌های افزایش عزت‌نفس، دانش‌آموزان باید بر یادگیری مهارت خودارزیابی متمرکز باشند. عموم مردم انتظار دارند مدرسه‌ها گزارش‌های دقیقی از پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی ارائه دهند، در حالی که به‌منظور بالا بردن عزت‌نفس دانش‌آموزانی که در آزمون‌های استاندارد عملکرد ضعیفی دارند، نمرات بالایی در نظر گرفته می‌شود. این نکته غیرقابل قبول است، زیرا آن‌ها را درخصوص توانایی‌هایشان فریب می‌دهد و نیازهای یادگیری آن‌ها تشخیص داده نمی‌شود. عزت‌نفسی که بر موفقیت مبتنی نباشد، به اعتماد بی‌دلیل منجر می‌شود. داشتن عزت‌نفس همیشه معیاری برای رشد شخصیت نیست. در یادگیری مشارکتی، دانش‌آموزان به بازخورد هم‌تیمی‌های خود، به‌منظور تأیید یا به‌چالش کشیدن تصورات از خود نیاز دارند تا بتوانند در رشد شخصیتی خود به‌عنوان راهنما از آن‌ها استفاده کنند. همچنین، علاوه بر یادگیری خودارزیابی، یاد می‌گیرند مشارکت همکاران خود را در کار گروهی منصفانه ارزیابی کنند و نظرات خود را در یک

گاهی اوقات توسعه مهارت‌های کار گروهی با این فرض که وظیفهٔ مدرسه کمک به دانش‌آموزان در یادگیری موضوعات درسی است نه مهارت‌های اجتماعی، نادیده گرفته می‌شود. طرفداران این دیدگاه باید در نظر داشته باشند، هنگامی که معلمان شرایط یادگیری مشارکتی را فراهم می‌کنند، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بهتر، میزان دانش آن‌ها بیشتر، تفکر انتقادی آن‌ها بهبود، و مشکلات رفتاری‌شان کاهش می‌یابد. به باور کارفرمایان، دانش‌آموزان می‌توانند برای اشتغال در آینده آماده شوند، اگر مدرسه‌ها روی کار گروهی اثربخش تأکید بیشتری داشته باشند. با تمام این‌ها، تلاش معلمان در بسیاری از کشورها برای پیشرفت در این زمینه، به‌دلیل نبود ابزارهای ارزیابی مهارت‌های کار تیمی و چگونگی یادگیری این مهارت‌ها توسط دانش‌آموزان، بی‌ثمر مانده است و این به ملاحظات بیشتری نیاز دارد.

مقدمه

انتظار می‌رود دانش‌آموزان مهارت‌هایی را که در بزرگسالی برای ورود به بازار کار نیاز است، بیاموزند. هر چند ممکن است برخی از شایستگی‌ها ناشناخته باشند، ولی کارفرمایان داشتن مهارت کار تیمی را برای افراد ضروری می‌دانند. معلمان متوسطه که دانش‌آموزان را برای ورود به محیط‌های کار آماده می‌کنند، معمولاً برای یادگیری مشارکتی

گزارش ارائه دهند. قضاوت در مورد صلاحیت فردی در گروه‌ها نباید به مشاهده معلم وابسته باشد.

ارزیابی کار تیمی یکی از پیچیده‌ترین تعهدات کاری معلمان است، زیرا معلمان نمی‌توانند هم‌زمان هم شاهد پویایی اجتماعی همه افراد و هم نحوه تأثیرگذاری تک‌تک اعضای گروه بر یکدیگر باشند. بنابراین، به ابزاری مناسب برای گزارش‌دهی مهارت‌های کار تیمی براساس مشاهدات جمعی از فعالیت دانش‌آموزان در گروه‌ها نیاز است.

ارزیابی در مدرسه و محیط کار

در طول دهه گذشته، روش‌های سلسله‌مراتبی سنتی ارزیابی کارکنان توسط سرپرست، به سمت ارزیابی عملکرد توسط همکار تغییر یافته است. از آنجا که ارزیابی گروهی به شدت در سازمان‌ها برای تعیین موفقیت افراد به کار می‌رود، معلمان متوسطه باید در کسب شایستگی‌هایی که کارفرمایان در آینده از آن‌ها انتظار خواهند داشت، به دانش‌آموزان کمک کنند. سؤال مهم این است که چگونه می‌توان از نحوه ارزیابی عملکرد همکاران در محیط کار، برای ایجاد تغییرات در فرایند ارزیابی یادگیری مشارکتی دانش‌آموزان در کلاس درس، به‌منظور آماده کردن آن‌ها برای بازار کار، استفاده کرد؟ سه ملاحظه برای ایجاد این ارتباط در نظر گرفته شده است:

۱. چگونگی تلاش‌های هر فرد برای مشارکت در تلاش تیمی باید مورد تأکید باشد. این شرایط مناسب است تا هر فردی بتواند عملکرد خود را ارزیابی کند. زمانی که دانش‌آموزان از اهمیتی که مربیان برای کار تیمی قائل هستند آگاه می‌شوند، مهارت‌های مشارکتی را به تعریف خود از آنچه آن‌ها را به سوی موفقیت پیش می‌برد، اضافه می‌کنند.

۲. معلمان باید مسئولیت ارزیابی یادگیری را با دانش‌آموزان تقسیم کنند.

ارزیابی توسط اعضای تیم صورت می‌گیرد و معلمان به جای مشاهده گروه‌ها به منظور ثبت، قضاوت و گزارش پیشرفت فردی، نقش تسهیل‌گر را خواهند داشت. اساس این کار اعتماد معلم به ارزیابی‌هاست.

۳. گزارش خودارزیابی باید با مشاهده‌های هم‌تیمی مقایسه شود. بازخورد هم‌تیمی‌ها و خودارزیابی به دانش‌آموزان کمک می‌کند بفهمند چه زمانی باید درباره خود خوب فکر کنند و چه زمانی براساس مشاهده‌های هم‌تیمی، رفتار خود را اصلاح کنند. تشخیص نقاط ضعف مهارتی در افراد و گروه‌ها، به‌منظور راهنمایی کردن آن‌ها، در اینجا اتفاق می‌افتد.

پرسش‌نامه مهارت‌های کار گروهی (TSI)

این پرسش‌نامه یک راهنمای عمل برای خودارزیابی دانش‌آموزان و ارزیابی هم‌تیمی‌ها از عملکردها در گروه‌های یادگیری مشارکتی است. پنج مؤلفه کار تیمی در این پرسش‌نامه

که با ۲۵ سؤال سنجیده می‌شوند، عبارت‌اند از:

شرکت در کار گروهی

در هر فعالیت گروهی، به دقیق گوش دادن نیاز است تا بتوان بر تمام مکالمات داخل گروه متمرکز شد. مؤلفه‌های مهارت شرکت در کار گروهی عبارت‌اند از:

۱. نشان دادن حضور قابل قبول در جلسات تیمی؛
۲. رسیدن به‌موقع به جلسات؛
۳. متمرکز بودن بر وظایف در کار گروهی؛
۴. ایفای نقش فردی که گروه مشخص کرده؛
۵. انجام سهم عادلانه‌ای از کار که از هر نفر انتظار می‌رود.

جست‌وجو و به‌اشتراک گذاشتن اطلاعات

در یادگیری مشارکتی افراد یاد می‌گیرند چگونه اطلاعات را در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک بگذارند، وب‌سایت‌ها را برای دسترسی به اطلاعات بررسی کنند، تکالیف را با دوستانشان بررسی و همدیگر را هنگام ناامیدی در انجام کار تشویق کنند. مؤلفه‌های مهارت جست‌وجو و به‌اشتراک گذاشتن اطلاعات عبارت‌اند از:

۱. اقرار به کاری که درباره انجام آن شک داریم؛
۲. پرسیدن سؤالاتی که به فهمیدن موضوع کمک می‌کنند؛
۳. کمک کردن با توضیح دادن یا مرور درس‌ها؛
۴. آوردن مطالب خواندنی برای گروه؛
۵. رجوع به مطالب خواندنی در طول بحث‌های گروهی.

ارتباط برقرار کردن با هم‌تیمی‌ها

هیچ یک از ما از دیگری باهوش‌تر نیست و نمی‌توان بهره‌وری گروهی را نادیده گرفت. مؤلفه‌های مهارت ارتباط برقرار کردن با هم‌تیمی‌ها عبارت‌اند از:

۱. به‌اشتراک گذاشتن تجربه‌ها، احساسات، ایده‌ها و عقاید؛
۲. شفاف‌صحبت کردن و به‌کار بردن کلمات قابل فهم؛
۳. مختصر نظر دادن و دادن فرصت به دیگران برای صحبت کردن؛
۴. گوش دادن به دیگران و احترام گذاشتن به عقاید آن‌ها؛
۵. تشخیص مشارکت افراد.

تفکر خلاقانه و انتقادی

تمام محیط‌های کاری به تفکرات خلاقانه و انتقادی که در گروه‌ها اتفاق می‌افتند، نیاز دارند. افراد خلاق باید این آگاهی را داشته باشند که با وجود نقد شدن در گروه، به مشارکت خود ادامه دهند و انتظار تأیید فوری از دیگران را نداشته باشند. مؤلفه‌های مهارت تفکر خلاقانه و انتقادی عبارت‌اند از:

۱. در نظر گرفتن دیدگاه‌های متفاوت با نظر خود؛
۲. استفاده از منطق برای به‌چالش کشیدن تفکر گروهی؛
۳. با دقت فکر کردن درباره ایده‌ها، قبل از گرفتن نتیجه؛

پرسش‌نامهٔ مهارت‌های تیمی

درصد خودارزیابی			درصد هم‌تیمی			مؤلفه‌های مهارت تیمی
پایانی	تغییرات	تکوینی	پایانی	تغییرات	تکوینی	
شرکت در کار گروهی						
						۱ نشان‌دادن حضور قابل قبول در جلسات تیمی
						۲ رسیدن به‌موقع به جلسات
						۳ متمرکزشدن بر وظایف در هنگام کار گروهی
						۴ ایفای نقشی فردی که گروه مشخص کرده
						۵ انجام سهم عادلانه‌ای از کار که از هر نفر انتظار می‌رود
جست‌وجو و به‌اشتراک‌گذاشتن اطلاعات						
						۶ اقرار به کاری که دربارهٔ انجام آن شک داریم
						۷ پرسیدن سؤالاتی که به فهمیدن موضوع کمک می‌کند
						۸ کمک کردن با توضیح یا مرور دروس
						۹ آوردن مطالب خواندنی برای گروه
						۱۰ رجوع به مطالب خواندنی در طی بحث‌های گروهی
ارتباط برقرار کردن با هم‌تیمی‌ها						
						۱۱ به‌اشتراک‌گذاشتن تجربه‌ها، احساسات، ایده‌ها و عقاید
						۱۲ شفاف‌صحبت کردن و به کار بردن کلمات قابل‌فهم
						۱۳ مختصر نظر دادن و دادن فرصت به دیگران برای صحبت کردن
						۱۴ گوش‌دادن به دیگران و احترام‌گذاشتن به عقایدشان
						۱۵ تشخیص مشارکت افراد
تفکر خلاقانه و انتقادی						
						۱۶ در نظر گرفتن دیدگاه‌های متفاوت با نظر خود
						۱۷ استفاده از منطق برای به‌چالش کشیدن تفکر گروهی
						۱۸ با دقت فکر کردن دربارهٔ ایده‌ها، قبل از گرفتن نتیجه
						۱۹ پروراندن ایده‌های دیگران
						۲۰ ارائهٔ روش‌های جدید برای بررسی مشکلات یا رویدادها
همراه‌بودن با هم‌تیمی‌ها						
						۲۱ تمایل به پذیرفتن انتقاد
						۲۲ سرزنش نکردن دیگران به خاطر مشکلات
						۲۳ پذیرفتن سازش به‌عنوان راهی برای حل تعارض
						۲۴ ادامه‌دادن به تلاش خود، وقتی انجام کار سخت است
						۲۵ ابراز امیدواری نسبت به موفقیت گروه

میزان تغییرات: مثبت (+)، بدون تغییر (۰)، منفی (-)، موافق (✓)، موافق نیستم (**)

۴. پروراندن ایده‌های دیگران؛

۵. ارائه روش‌های جدید برای بررسی مشکلات یا رویدادها.

همراه بودن با هم تیمی‌ها

روابط اجتماعی بر رفتار و پیشرفت دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. در کلاس‌هایی که یادگیری مشارکتی هدف است، دانش‌آموزان نسبت به کلاس‌هایی که بر رقابت فردی متمرکز هستند، در حل مسائل نمره بیشتری به دست می‌آورند. حالت تدافعی برخورد کردن جلوی رشد را می‌گیرد. باید کاستی‌ها و نیازهای یادگیری را تشخیص داد. مؤلفه‌های مهارت همراه بودن با هم تیمی‌ها عبارت‌اند از:

۱. تمایل به پذیرفتن انتقاد؛
۲. سرزنش نکردن دیگران به خاطر مشکلات؛
۳. پذیرفتن سازش به‌عنوان راهی برای حل تعارض؛
۴. ادامه دادن تلاش خود وقتی انجام یک کار سخت است؛
۵. ابراز امیدواری نسبت به موفقیت گروه.

نحوه اجرای پرسش‌نامه

نیاز است معلم فعالیت را طراحی و گروه‌های کاری را بین چهار تا شش نفر مشخص کند. این پرسش‌نامه به دانش‌آموزان کمک می‌کند با مشخص کردن میزان موافقت یا مخالفت خود، هر فعالیت خود را خودارزیابی و هم تیمی‌ها را ارزیابی کنند. در اینجا معلم نقش تسهیلگر را دارد نه ارزیابی کننده. ارزیابی‌های هم تیمی‌ها باید محرمانه گزارش شوند. توصیه می‌شود ارزیابی‌ها با توجه به مدت زمان لازم برای اجرای پروژه در دو مرحله ارزیابی تکوینی و ارزشیابی پایانی با فاصله انجام شود تا قضاوت‌های انجام شده اعتبار داشته باشند. نمره‌های به دست آمده از ارزیابی تکوینی و پایانی هر فرد و ارزیابی گزارش شده هم تیمی‌ها با هم مقایسه شود تا از میزان تغییرات عملکرد خود مطلع شوند. بعد از ارزیابی تکوینی، دانش‌آموزان همراه معلم خود، مهارت‌هایی را که قصد دارند در مدت زمان باقی مانده ارتقا دهند، شناسایی می‌کنند و در ارزیابی پایانی به‌طور انتقادی نقاط ضعف و قوت در هر مهارت بررسی می‌شود.

سخن پایانی

استفاده از پرسش‌نامه TSI می‌تواند به معلمان کمک کند؛ زیرا زمانی که افراد از معیارهای ارزیابی و فرایندی که هم تیمی‌ها برای مشاهده عملکرد آن‌ها استفاده می‌کنند، آگاه می‌شوند و می‌دانند اساس بر نمره متکی نیست، با صداقت بیشتر مسئولیت‌پذیری و ارزیابی خواهند کرد. اطمینان از ناشناس ماندن در ارائه بازخورد، بر دقت گزارش می‌افزاید و معلمان با اعتماد بیشتری از خود گزارشی یک نوجوان و نحوه قضاوت او توسط هم تیمی‌ها آگاهی می‌یابند. همچنین، از آنجا که این مهارت‌های مشاهده شده در افراد، در محیط خارج از مدرسه هم نشان داده می‌شود، می‌تواند برای آگاهی والدین مفید باشد.

منبع

- برای دسترسی به اصل مقاله پژوهشی، رمزینۀ ابتدای مقاله را اسکن کنید.